

2019-10-02

Dnr 109/2019

Handläggare:
Henrik Götesson
Telefon 08-39 91 49
henrik.gotesson@srf.nu

Till
Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remissyttrande över ”Demokratins skattkammare - förslag till en nationell biblioteksstrategi” , dnr Ku2019/00550/KO.

Inledning

Synskadades Riksförbund, SRF, företräder personer med synskador i Sverige. Rubricerade remiss är av mycket stort intresse för synskadade.

Vi välkomnar i stort förslagen i bibliotekstrategin. Vi anser dock att aspekter kring frågor som rör synskadade låntagare och övergripande resonemang kring hur personer med funktionsnedsättning ska kunna ta del av bibliotekens verksamhet får ett alltför litet utrymme. Flera viktiga aspekter lyser med sin frånvaro.

Enligt artikel 21 i FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna ”... vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan utöva yttrandefriheten och åsiktsfriheten, inklusive friheten att söka, ta emot och sprida uppgifter och idéer på lika villkor som andra och genom alla former av kommunikation som de själva väljer enligt definitionen i artikel 2, däribland genom att

a) utan dröjsmål och extra kostnader förse personer med funktionsnedsättning med information som är avsedd för allmänheten i tillgängligt format och teknologi anpassad för olika funktionsnedsättningar,

b) godta och underlätta användning i offentliga sammanhang av teckenspråk, punktskrift, förstorande och alternativ kommunikation och alla andra tillgängliga medel, former och format för

Synskadades Riksförbund

Sandsborgsvägen 52
122 88 Enskede
org nr: 802007-3436

tel vx: 08-39 90 00
webbplats: www.srf.nu
facebook: synskadadesriksforbund

pg: 4869-4
bg: 573-31 91
pg för gåvor: 90 00 90-2

kommunikation som personer med funktionsnedsättning själva valt,”

Demokrati, avsnittet om Funktionsrätt (sid. 6 ff)

Inledningsvis vill vi påpeka att vi anser att begreppet ”rättigheter för personer med funktionsnedsättning” ska användas istället för funktionsrätt i enlighet med FN-konventionen.

Synskadades Riksförbund delar utredningens slutsatser om att Myndigheten för tillgängliga medier, MTM, bör få ett tydligare uppdrag i att stödja andra aktörer i tillgänglighetsarbetet. Vi delar också utredningens slutsats om att MTM även framöver måste producera viss specialanpassad litteratur.

Vi vill understryka vikten av att litteratur, inklusive högskolelitteratur och litteratur på andra språk än svenska samt vissa tidskrifter, även framöver görs tillgängliga i form av tryckt punktskrift. Punktskriftsframställning kommer aldrig att kunna ske kommersiellt. Däremot kan ett ökat tillgängliggörande av andra tjänster och en ökad digitalisering kraftigt underlätta både framställning och kvalitet gällande litteratur i punktskrift om tillgängligheten tas i beaktande vid utveckling av sådana tjänster.

Vidare har talboken en särställning i förhållande till ljudboken som vi ser som viktig även framöver. Talboken ska ha en så neural inläsning som möjligt så att läsaren får möjlighet att tolka boken. När det gäller ljudböcker kan det finnas en poäng i att exempelvis dramatisera, lägga in ljudeffekter och så vidare. Den svenska modellen har hitintills gjort en kraftig distinktion mellan talböcker och ljudböcker, någonting som Sverige är relativt ensamma om. Det bör även ske framöver.

MTM behöver öka kompetensen i att tillgänglighetssäkra och kvalitetssäkra sina egna tjänster i samarbete med låntagarna. Det finns kraftiga brister både gällande digitala tjänster och punktskriftsproduktion.

Samhällets öppna rum, avsnittet om tillgänglighet sid. 10)

Enligt förslaget till strategi ska biblioteken kunna ge handledning i att använda digitala medier. Mot bakgrund av detta behöver bibliotekspersonalen få grundläggande kunskap om hur olika hjälpmedel för synskadade fungerar. Det är också lämpligt om biblioteken och regionernas syncentraler som har specialkompetens kan samverka för att öka synskadades möjligheter att ta del av digital teknik.

Nationella bibliotekstjänster (sid. 21)

Vid såväl digitalisering av befintligt material som olika typer av utgivning är det av yttersta vikt att den slutliga produkten innehåller text som rent tekniskt är text och inte bilder.

Vid ett möte med Synskadades Riksförbund och Kungliga bibliotekets utredare Jesper Klein i samband med framtagandet av biblioteksstrategin framkom det att den norska digitaliseringen av äldre böcker endast inneburit att materialet har skannats som bilder. Att erbjuda materialet som text och strukturerat ökar också möjligheten att söka och navigera för alla, inte bara för den som ser dåligt. För synskadade är det dock en förutsättning för att över huvud taget kunna ta del av materialet.

Ett krav i EU:s tillgänglighetsdirektiv som ska ha införlivats i medlemsländernas lagstiftning 2022 är att alla nya e-böcker ska vara tillgängliga för den som läser med hjälp av talsyntes eller punktskrift, så kallad skärmläsare och att kontraster ska vara tydliga.

SYNSKADADES RIKSFÖRBUND

Per Wictorsson
Intressepolitisk chef